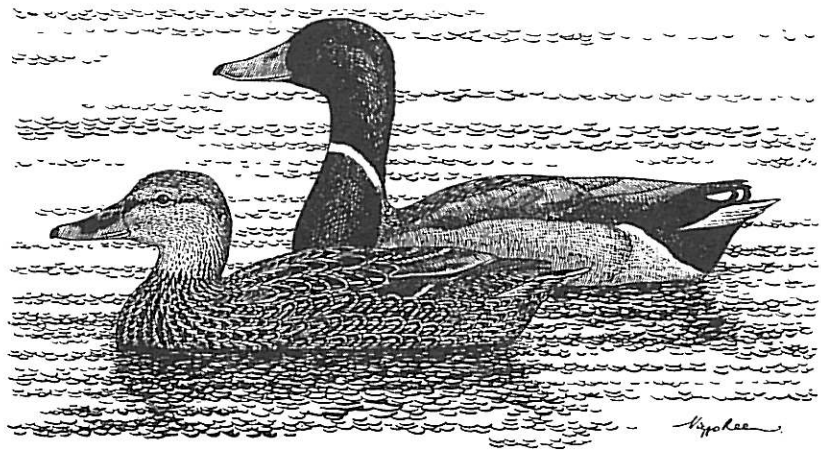

Stokkand *Anas platyrhynchos*

Global utbredelse

Stokkand hekker i hele Europa, inkludert Island. Østover strekker utbredelsen seg i et område nord for Himalaya til og med Japan. I Nord-Amerika hekker den fra Alaska i nord til omkring 40° nordlig bredde i USA. Vi finner også flere geografiske underarter bl.a. på Grønland, i Nord-Amerika og på en del øyer i Stillehavet.

Norsk utbredelse og habitatvalg

I Norge har stokkanda en meget vid utbredelse. Dette avspeiler artens usedvanlige tilpasningsdyktighet overfor ulike ytre faktorer, og spesielt da i forhold til menneskelig aktivitet. Geografisk finner vi hekkende stokkender i hele landet, men antallet minker mot nord og mot fjellområdene. Eksempelvis påtreffes en sjelden hekkende stokkender på Finmarksvidda (utbredelseskartet viser dog noen funn) og over tregrensa i våre fjellområder. Vanligst forekommer den i lavlandet, gjerne i tilknytning til jordbruksarealer og annen menneskelig aktivitet. Vinterstid er parker i byer og tettsteder ettertraktede oppholdssteder. Her blir de gjerne føret vinteren gjennom, og tilgangen på åpent vann er ofte god. Dette fører gjerne til økt bestand av hekkende stokkender i nærheten av byer og tettsteder. I hekketiden foretrekkes grunne næringsrike innsjøer med mye vegetasjon. På Vestlandet synes den å ha høyest tetthet i innsjøer med rike forekomster av starr og snellevegetasjon (Byrkjeland m.fl. 1984). Ellers kan man finne hekkende stokkandpar i så vidt forskjellige habitater som fra ytterst i skjærgården og til fattige vann i fjellbjørkeskogen.

Bestandsstørrelse og bestandsutvikling

Å anslå den norske hekkebestanden er ikke lett, men vi kan bygge på kunnskap om hekkebestanden på Bergenshalvøya (Byrkjeland m.fl. 1984). Her hekker det i underkant av 500 par stokkand. I Hordaland som helhet hekker det neppe mer enn 3 ganger så mange par, altså 1500. Hvis vi sammenligner dette tallet med våre andre fylker, og tar i betraktning fylkenes størrelse og forekomst av gunstige hekkebiotoper, kommer vi til at den norske hekkebestanden ligger et sted mellom 30.000 og 40.000 par. Dette tallet er nødvendigvis beheftet med stor grad av usikkerhet, og Atlas-komiteens anslag (Tabell 1) er noe høyere.

Utbredelsen har økt i Nord-Norge de siste tiårene. I resten av landet synes utbredelsen å være tilnærmet uforandret, men det er likevel rimelig å anta at den totale norske bestanden er redusert ettersom mange av våtmarksbiotopene som stokkendene er avhengig av er blitt utbygd og ødelagt.

Hekkebiologi

I Sør-Norge begynner egglegging så tidlig som i mars måned, vanligst i april. Legging kan forekomme så seint som i juni, men dette er oftest hunner som prøver på nytt etter et mislykket første forsøk. Selve reiret legges gjerne godt skjult under en busk eller stein i nærheten av vannet. Avstander på opptil 3 km fra vannet er likevel kjent. Hunnen er alene om rugingen av eggene. Under rugepausene i begynnelsen av rugeperioden følger hannen med og passer på at hunnen får fred til å spise (Mjelstad & Sætersdal 1988). Senere slår hannene seg sammen i småflokker og begynner etter hvert å komme i myting, dvs. de feller vingefjærene og blir ute av stand til å fly i en 4-ukers periode i juli-august måned.

Ungepasser er også hunnens jobb fram til ungene er flygedyktige i 7-ukers alderen. Da vil etter hvert hunnene også begynne å skifte fjær og være flygedyktige i en 4-ukers periode. Utover høsten skjer det meste av pardannelsen, men det har vist seg at forholdet mellom kjønnene er mer stabilt enn tidligere antatt. I mange tilfeller holder de samme parene sammen over flere år (Mjelstad & Sætersdal 1990).

Trekkforhold

Flesteparten av stokkendene våre holder seg i Norge året rundt. I de områdene hvor det ikke er åpent vann om vinteren, trekker endene mot kystområdene og gjerne da til byer og tettsteder. Her er de ofte sikret åpent vann og mat gjennom den vanskeligste tiden på året. Ringmerking av stokkender om vinteren i Bergen har vist at det foregår trekkvirksomhet østfra til våre kystområder. For eksempel er flere fugler gjenfunnet i Nord-Sverige om sommeren og også i Finland (Bentz 1985). En mindre del av den norske stokkandbestanden trekker trolig ut av landet om vinteren til bl.a. Storbritannia, Danmark, Nederland og Belgia.

Hermund Mjelstad og Magne Sætersdal

Stokkand *Anas platyrhynchos*

1256 ● Konstatert hekking

442 ● Sannsynlig hekking

305 ● Mulig hekking

Detaljeringsgrad: 10 x 10 km

